

NPO interventie: Feedback geven

Focus op lezen en spellen

Een van de interventies waar scholen uit kunnen kiezen met geld uit het Nationaal Programma Onderwijs is het geven van effectieve [feedback](#). Er is veel over effectieve feedback geschreven, maar wat betekent dat specifiek voor het lees- en spellingonderwijs en voor leerlingen met leesproblemen of dyslexie?

Een van de kenmerken van een effectieve aanpak bij lees- en spellingproblemen is het geven van gerichte feedback (zie de [Handreiking voor de invulling van ondersteuningsniveau 2, 3 en 4 bij lees- spellingproblemen en dyslexie](#)). Feedback is namelijk een krachtig middel in het lees- en spellingproces van leerlingen. Het kan het leren van de leerling verbeteren en versnellen. De kwaliteit van de feedback en de timing zijn daarbij cruciaal. Een leerkracht of dyslexiebehandelaar moet daarom beschikken over goede feedbackvaardigheden.

Een aantal algemene feedbackprincipes (Hattie, 2008; Hattie & Timperley, 2007; Sutton, e.a., 2012; De Bruyckere, 2020) die ook gelden voor het lees- en spellingonderwijs luiden als volgt:

- ✓ Goede feedback is gebaseerd op goede instructie: het krijgen van feedback over iets dat niet goed uitgelegd is, leidt vaak tot frustratie.
- ✓ Goede feedback richt zich op duidelijke, concrete, haalbare en uitdagende doelen: voor de leerling moet helder zijn wat het doel van de taak is en daar moet de feedback ook over gaan.
- ✓ Goede feedback is vooral gericht op de taak, het leerproces en de mate van zelfsturing, niet op de persoon: feedback moet gericht zijn op het werk dat een leerling doet en op de aanpak van de taak, niet op de leerling zelf.
- ✓ Goede feedback is duidelijk en concreet: goede feedback is specifiek en duidelijk, en geeft aanwijzingen waarmee de leerling verder kan.
- ✓ Goede feedback is behapbaar: wanneer er veel verbeterpunten zijn, moet de feedback gedoseerd worden gegeven.

- ✓ Goede feedback is feedback die direct gegeven wordt: fouten moeten direct verbeterd worden en niet pas aan het einde van de lees- of schrijftaak. Uitgestelde feedback is wel effectief als het over denkstappen gaat die een leerling moet zetten of de inzet van strategieën in een bepaalde situatie (procesgerichte feedback)

In de bronnen hieronder lees je meer over hoe effectieve feedback bij lezen en/of spelling eruit ziet.

Bronnen	Type bron	Voor wie is de informatie bedoeld?	Globale inhoud	Wat kun je met de informatie?
Dyslexie Centraal Weten Goed lees en spellingonderwijs instructie en feedback	Artikel bij Weten van Dyslexie Centraal	Leerkrachten po (en deels voor docenten vo)	Beknopte beschrijving van hoe goede instructie en feedback bij lees- en spellingonderwijs eruit ziet.	De richtlijnen die in het artikel gegeven worden, kunnen direct worden toegepast in de onderwijspraktijk
Dyslexie Centraal Leesproblemen en dyslexie in het basisonderwijs: handreiking voor aankomende leerkrachten. Te downloaden via Doen Materialen	Boek (uitgave van het Expertisecentrum Nederlands)	(Aankomende) leerkrachten po	In hoofdstuk 2 worden de kenmerken van goed lees- en spellingonderwijs gegeven. Een van die kenmerken is het geven van feedback. In het boek (pag 34 en verder) worden de kenmerken van effectieve feedback bij lezen en spellen toegelicht.	De kenmerken van effectieve feedback kunnen direct toegepast worden in de onderwijspraktijk.
Dyslexie Centraal Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs - Handreiking voor	Boek (uitgave van het Expertisecentrum Nederlands)	Directie, middenmanagement en docenten vo	In hoofdstuk 6 gaat het over de pedagogisch-didactische ondersteuning tijdens de les. Een van de onderwerpen daarbij is het geven van feedback (pag 67). Hier staan puntsgewijs concrete	De aanwijzingen die hier genoemd staan kunnen direct toegepast worden in de onderwijspraktijk

directie, middenmanagement en docenten. Te downloaden via Doen Materialen			aanwijzing beschreven voor het geven van feedback aan leerlingen met dyslexie.	
Bronnen	Type bron	Voor wie is de informatie bedoeld?	Globale inhoud	Wat kun je met de informatie?
Kennisrotonde Feedback middels autocorrectie bij spelling: https://www.kennisronde.nl/vraag-en-antwoord/spellingvaardigheid-en-het-gebruik-van-autocorrectie	Antwoord op een vraag bij Kennisrotonde	Onderzoekers, leerkrachten po, docenten vo, ib'ers, directie	Vanuit kennis uit onderzoek wordt antwoord gegeven op de vraag 'Verbeterd of verslechtert de spellingvaardigheid van leerlingen als zij bij het schrijven de autocorrectie gebruiken?'	Het antwoord op de vraag kan scholen aanwijzingen geven voor de manier waarop een digitale spellingchecker het beste kan worden ingezet.
School aan zet Informatie over effectieve feedback gericht op lezen Kwaliteitskaart Effectief feedback geven bij lezen	Kwaliteitskaart School aan Zet	Leerkrachten po, ib'ers	In deze kwaliteitskaart komen twee soorten van feedback aan bod: uitgestelde en directe feedback. Daarnaast wordt het belang van positieve en evaluatieve feedback onderstreept en worden er ideeën aangereikt voor de manier waarop leerlingen zelf feedback kunnen geven op hun eigen leesproces.	De aanwijzingen en ideeën uit de kwaliteitskaart kunnen direct toegepast worden in de onderwijspraktijk.

Bronnen	Type bron	Voor wie is de informatie bedoeld?	Globale inhoud	Wat kun je met de informatie?
<p>Onderzoek</p> <p>Struiksmā, C. (2003). Wacht-Hint-Prijs-methodiek. Het proefschrift is te downloaden via deze link: https://pure.uva.nl/ws/files/1781122/51048_T_hesis.pdf</p> <p>Zie ook dit artikel over begeleid hardop lezen waar de Wacht-Hint-Prijs methodiek onderdeel van is</p>	Proefschrift over de Wacht-Hint-Prijs methodiek	Onderzoekers, leerkrachten po, ib'ers	Deze methodiek houdt in dat de leerling de kans krijgt zijn fouten te verbeteren, doordat de leerkracht in eerste instantie afwacht of de leerling uit zichzelf de fout verbetert. Zo nodig wordt er een hint gegeven (over betekenis, voorkennis of een fonologische hint) om de leerling op weg te helpen. Daarna prijst de leerkracht de leerling om te laten zien wat de leerling goed heeft gedaan.	<p>In het proefschrift is een samenvatting (pag 123) van het onderzoek over Wacht-Hint-Prijs methodiek te lezen.</p> <p>In het artikel wordt de Wacht-Hint-Prijs methodiek kort toegelicht als onderdeel van het hardop begeleid lezen. Aanwijzingen uit het artikel kunnen direct in de onderwijspraktijk worden toegepast.</p>
<p>Onderzoek</p> <p>Spaai, G.W.G., Ellermann, H.H., & Reitsma, P. (1991). Effects of segmented and whole-word sound</p>	Onderzoeks-artikel	Onderzoekers, leerkrachten po, ib'ers	Onderzoek naar de effecten van verschillende vormen van feedback na een leesfout op de leesvaardigheid. Leerlingen horen na een leesfout het hele woord (WoordTotaal) of het woord opgedeeld in fonemen (WoordAnalyse) als feedback. Zowel halverwege als aan het einde van	De resultaten van het onderzoek geven aanwijzingen voor de manier waarop feedback na een leesfout het beste gegeven kan worden.

<p>feedback on learning to read single words. Journal of Educational Research, 84(4), 204-213.</p>			<p>groep 3 blijkt het krijgen van WoordTotaal-feedback het meest effectief: deze leerlingen gaan het meest vooruit. WoordAnalyse-feedback heeft ook effect, maar minder.</p>	
--	--	--	--	--

Richtinggevende vragen voor het team bij de implementatie van effectieve feedback bij lezen en spellen:

- Welke kennis ontbreekt bij ons team als het gaat om feedback geven bij lezen en spellen, en specifiek voor leerlingen met lees-/spellingproblemen en dyslexie? Waar vinden we die kennis en hoe gaan we ervoor zorgen dat deze kennis alle teamleden bereikt?
- Hoe geven we nu feedback in het lezen en spellen en specifiek aan leerlingen met lees-/spellingproblemen en dyslexie? Doen we dit bewust of onbewust? Hoe reageren we op leerlingen bij het maken van lees- of spellingfouten, bij het vlot of juist niet vlot lezen van een tekst?
- Maak zo nodig opnames van lees- en spellinglessen of kijk bij elkaar in de klas: wat zegt de leerkracht en op welk moment, hoe ontvangt de leerling de feedback? Bepaal samen welk type feedback of welke manier van feedback geven voortgezet moet worden, wat er ontbreekt en dus aangevuld moet worden, en wat beter of anders kan.
- Hoe gaan we ervoor zorgen dat onze feedback op het lezen en spellen van leerlingen verbetert? Wat en wie is daarvoor nodig?
- Hoe zorgen we ervoor dat we onze verbeterde feedbackvaardigheden op het lezen en spellen van leerlingen blijven inzetten? Hoe maken we deze interventie duurzaam?

Voorbeelden uit de praktijk

In deze [basis-instructiefilm voor Begeleid Hardop Lezen](#) geeft de begeleider vanaf minuut 3.35 de kinderen uitleg over de Wacht-Hint-Prijs methodiek.

Kijkvraag: Welke vormen van effectieve feedback zie je terugkomen?